

Volby jako indikátor postavení náboženských menšin v USA

MORMON FOR PRESIDENT

Zdeněk Vojtíšek

Sledovat to, jak se nová náboženská hnutí a společnost kolem nich postupně proměňují, je fascinující. Obecně platí, že nová náboženská hnutí se z odmítajícího a odmítaného postavení na okraji společnosti stále více posunují do jejího středu mezi respektující a respektované denominace. A také že většinová společnost si postupně na svá nová náboženská hnutí zvyká a stále více je přijímá. V tomto obecném procesu tzv. denominalizace¹ někdy hrají symbolickou, někdy docela reálnou roli i vysoce postavení politikové.

Následující srovnání je možná příliš odvážné a stejně jako jiná podobná srovnání zajisté kulhá. Je ale - věříme - inspirativní.

Římští katolíci a prezident Kennedy

Není příliš známým faktem, že ve Spojených státech měli římští katolíci dlouho postavení podezřelého a odmítaného hnutí. Ve většinově protestantském prostředí byli po celé 19. století a ještě v první polovině 20. století považováni za sektu, nebezpečnou pro demokracii a americkou společnost.

Tento negativní postoj byl způsoben kromě jiného také tím, že po celé toto období rychle rostl počet katolických imigrantů, k nimž americká veřejnost neměla nijak vřelý vztah.² Tito imigranti zůstávali organizováni na národním principu a velmi pomalu a neradi se přizpůsobovali americké společnosti. A ti katoličtí představitelé (jako např. arcibiskup John Ireland, 1838-1918), kteří se pokoušeli římskokatolickou církev více otevřít americké kultuře, nenacházeli pro toto úsilí v Římě žádné pochopení. Naopak: roku 1899 odsoudil papež Lev XIII. „amerikanizaci“ ve své encyklice *Testem Benevolentiae*.³

Američanům byli římští katolíci podezřelí i z náboženských důvodů: katolická sexuální morálka a zvláště život v kláštorech jim byly zcela nepochopitelné a podřízení katolíků papeži vyvolávalo neustálé obavy ze spiknutí. Jak může být katolík, ptali se američtí protestanté, dobrým Američanem, když americké ústavě nadřazuje papežovy příkazy?

Mezi protestanty vznikaly protikatolické spolky a politické strany,⁴ tiskly se hrůzostrašné krvavé romány z prostředí klášterů,⁵ vycházely protikatolické časopisy a protikatolickou agendu měl i Ku Klux klan.

Denominalizace (a amerikanizace) římskokatolické církve se ale nakonec podařila. Velký vliv měl jistě II. vatikánský koncil (1962-1965) a změny, které přinesl. Také charismatické hnutí, které se v 60. letech mezi americkými katolíky rozhořelo, je bezpochyby přivedlo blíže ostatním americkým křesťanům. Ale srdce Američanů pro uznání legitimacy katolicismu skutečně získal nesmírně oblíbený prezident John Fitzgerald Kennedy (1917-1963), katolík.

Mormoni a kandidát Mitt Romney

Ještě daleko horší postavení než římští katolíci měli v 19. století mormoni: jejich teologie (z křesťanského hlediska bizarně úchylná od ortodoxie), tajné chrámové obřady, překračování

základních mravních norem (polygamie) - to všechno z nich činilo vyvrhele americké společnosti od vzniku jejich společenství roku 1830 nejméně do konce 19. století. Jejich cesta z postavení odmítané „sekt“ k respektované denominaci⁶ jménem Církev Ježíše Krista Svátých posledních dnů trvala dalších sto let.⁷

Do této situace přichází podobný „prubířský kámen“, na němž obstáli katolíci na začátku 60. let - jedním z vážných republikánských kandidátů na prezidenta pro volby v roce 2008 je Mitt Romney (*1947), mormon a potomek polygammních mormonů.⁸ Pro jeho kandidaturu mluví např. to, že jako zkušený podnikatel finančně zachránil zimní olympijské hry v Salt Lake City (v hlavním městě „mormonského“ státu Utah) roku 2002.

Nebýt procesu denominalizace, Romneyho kandidatura by byla velmi kuriózní: na amerického prezidenta totiž kandiduje příslušník náboženské společnosti, proti níž Spojené státy roku 1857 vyslaly armádu a jejíž čelné představitele zavíraly ještě na konci 19. století do vězení. Pod vlajkou konzervativních hodnot (důraz na rodinu, odmítání homosexuálních sňatků apod.) kandiduje příslušník společenství, které hodnoty společnosti ještě před sto dvaceti příkře odmítalo. A - to je zvlášť ironické - tento kandidát má větší podporu umírněných konzervativců než současný prezident George W. Bush, který se (ač příslušník všeobecně uznávaného evangelikalismu) těší podpoře spíše konzervativních extremistů.⁹

Je samozřejmě otázka, zda Romney do závěrečných bojů o prezidenturu opravdu zasáhne. Ale už jenom jeho přítomnost mezi republikánskými kandidáty mnoho vypovídá o současném postavení mormonské denominace ve Spojených státech.

Poznámky

- 1 O procesu denominalizace VOJTÍŠEK, Zdeněk, *Pastorační poradenství v oblasti sekt a sektářství*, L. Marek, 2005, str. 60-86.
- 2 Zatímco na začátku 19. století bylo ve Spojených státech asi jen 50 tis. katolíků, roku 1860 jich byly již 3 miliony a na konci 19. století již milionů 12. Další velké vlny italských a polských katolických imigrantů následovaly ve 20. letech 20. století. - CARROL, Bret E., *The Routledge Historical Atlas of Religion in America*, Routledge 2000, str. 31-34.
- 3 ALBANESE, Catherine, *American Religions and Religion*, Wadsworth 1999, str. 73-101 a 508-510.
- 4 Česky o americkém antikatalicizmu JOHNSON, Paul, *Dějiny amerického národa*, Academia 1997, str. 246-248.
- 5 Snad nejnámějším takovým pařezem je: MONK, Maria, *Awful Disclosures of the Hotel Dieu Nunnery*, Archon Books 1962, poprvé vydáno roku 1836.
- 6 VOJTÍŠEK, Z., *Mormoni a jejich cesta k denominaci*, *Teologická reflexe* 7 (1), 2002, str. 50-65.
- 7 Ještě dnes vzbuzuje (mírný) odpor přežívající rasistická doktrína o Afroameričanech jako příslušnících zlého Kainova pokolení, byť byla formálně zrušena roku 1978.
- 8 *Wikipedia*, heslo Mitt Romney, http://en.wikipedia.org/wiki/Mitt_Romney, download 9. 12. 2007.
- 9 BUNZEL, John H., *Is America Ready for a Mormon president?*, *The Boston Globe*, 19. 2. 2006.